
نگاهی به خیزش زنان در تاریخ معاصر ایران

سمیه عباسی

دکترای تخصصی ایران معاصر، دانشگاه تربیت مدرس

Email: somayehabbasi179@yahoo.com

همان‌گونه که به‌درستی افسانه نجم‌آبادی در کتاب «حکایت دختران قوچان»، بیان کرده، یک امر واقع و تلخ درمورد بخشی از زنان ایرانی، نقشی تأثیرگذار در جنبش مشروطه داشته است. مسئله زنان و رویدادی دردناک در سال ۱۴۰۱ شمسی نیز مجدداً به یک حرکت اعتراضی و جنبشی ختم گردید، که گرچه از منظر اهل سیاست به «فتنه» و «اغتشاش» تعبیر گردیده! اما از نگاه صاحب‌نظران علوم انسانی جنبشی تأثیرگذار و دامنه‌دار محسوب می‌شود. این جنبش و مطالبات آن توجه مخاطب عمومی جامعه را به زنان و تاریخ زنان پررنگ‌تر نموده، به‌گونه‌ای که آثار پر فروش یک سال اخیر بخشی از آنها، مرتبط با کتاب‌های حوزه مطالعات زنان است. در این میان، رسالت اهل تاریخ، نقشی بی‌بدیل در شناسایی گذشته زنان ایران و بازنمایی تاریخی نزدیک به واقع از رویدادها و مسائل گذشته است. در حیطه تاریخ زنان، پرسش مهم این است که چگونه می‌توان به این امر مهم پرداخت؟ به واقع یکی از دشواری‌هایی این بخش از منظر برخی، کمبود داده‌های تاریخی است، و مورد دیگر، عدم آشنایی جمعی زیاد از اهل تاریخ با نظریات و مفاهیم دیگر رشته‌ها، جهت کاربست در مطالعات تاریخی است، همان‌گونه که

تسلط فضای مردسالار بر نظام آکادمیک این رشته در ایران از دیگر مشکلات محسوب می‌شود. فضایی که زنان، مسئله و دغدغه پژوهشی ایشان نیست.

به واقع هرآنچه نیز در این زمینه کار و به تولید محتوا می‌رسد، بخش اعظمی از آن کار زنان تاریخ‌پژوه است، اما موارد گفته شده، موانعی عمده در این مسیر نباید تلقی گردد؛ زیرا با بازتعریف مفاهیم حوزه هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی دانش تاریخ، حتماً نگاه به منابع تاریخی و چگونگی استخراج داده‌های آن نیز قابل تحول و تغییر است. با این اتفاق، حتماً داده‌های فرای جنسیت‌زدگی به کمک تاریخ‌ورزان جهت شناخت گذشته زنان ایران خواهد آمد. با شناخت دیگر دانش‌های حوزه علوم انسانی، می‌توان با تجمیع این دو بخش، آثاری ارزشمند در حوزه مطالعات زنان به جامعه مخاطب عرضه داشت.

مجله پژوهاک زنان در تاریخ به‌عنوان یکی از مجلات ارزشمند در این مسیر همان‌گونه که در مقالات این شماره آن قابل رویت است، به‌درستی در این راه پیش می‌رود. به‌عنوان مثال عینی از آنچه در بالا گفته شد، در مقالات این شماره می‌توان دید که منابعی چون رمان‌ها، عکس‌های تاریخی، مجلات زنان و اسناد، داده‌هایی هستند که با شناخت و نگاه متفاوت به آن‌ها می‌توان به مسائل اجتماعی و گاه تابو شده ساحت تحقیق به مانند مسئله روسپیگری که در یکی از مقالات حاضر به آن پرداخته شده، نیز از منظر تاریخی، ورود کرد و با استفاده از مفاهیم دیگر رشته‌ها و به‌ویژه شناخت تفکرات فمینیستی، به تحلیل مسائلی پرداخت که هم جامعه امروز و هم دیروز ایران به نوعی به آن‌ها مبتلا بوده‌اند. این شناخت حتماً راه‌گشای گذر و حل این مشکلات خواهد بود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی